

Obres escollides de Lenin en català

ALGUNES PARTICULARITATS DEL DESENVOLUPAMENT HISTÒRIC DEL MARXISME

V. I. LENIN

1910

2ª edició

Edicions internacionals Sedov

Núcleo en defensa
del marxismo

Germinal

La nostra doctrina (va dir Engels en nom seu i en el del seu il·lustre amic) no és un dogma, sinó una guia per a l'acció. Aquesta tesi clàssica subratlla amb notable vigor i força d'expressió un aspecte del marxisme que es perd de vista amb molta freqüència. I en perdre'l de vista, fem del marxisme quelcom unilateral, deforme, mort, li arranquem la seua ànima viva, soscavem les seues bases teòriques cardinals: la dialèctica, la doctrina del desenvolupament històric multilateral i ple de contradiccions; trenquem el seu lligam amb les tasques pràctiques concretes de l'època, que poden canviar amb cada nou gir de la història.

I precisament en els nostres temps, entre els qui s'interessen pels destins del marxisme a Rússia s'hi troba molt sovint gent que perd de vista justament aqueix aspecte del marxisme. Ara bé, tots veuen clar que en aquests últims anys Rússia ha tingut canvis molt bruscos, que han modificat amb rapidesa i força extraordinàries la situació, la situació política i social, que és allò que determina de manera directa i immediata les condicions de l'acció i, per consegüent, les tasques de l'acció. No em referisc, clar, a les tasques generals i fonamentals, que no canvien amb els girs de la història si no canvia la correlació fonamental entre les classes. És d'una evidència absoluta que aqueixa tendència general de l'evolució econòmica (i no sols econòmica) de Rússia no ha canviat, suposem, en aquests sis anys últims, com no ha canviat la correlació fonamental entre les distintes classes de la societat russa.

Però les tasques de l'acció immediata i directa han experimentat en aquest període un canvi molt profund, puix ha canviat la situació política i social concreta; *en conseqüència*, també en el marxisme, com a doctrina viva, *haviem* de passar a primer pla *diversos* aspectes seus.

Per a aclarir aquesta idea, observem quins han sigut els canvis concrets de la situació política i social en els últims sis anys. Davant nosaltres es destaquen de seguida els dos triennis en què es divideix aquest període: u, que acaba cap a l'estiu de 1907; l'altre, a l'estiu de 1910. El primer trienni es distingeix, des del punt de vista purament teòric, per ràpids canvis en els trets fonamentals del règim polític de Rússia, amb la particularitat que la marxa

d'aquests canvis va ser molt desigual, l'amplitud de les oscil·lacions va ser en ambdues bandes molt gran. La base econòmica i social d'aquests canvis de la "superestructura" va ser l'acció de totes les classes de la societat russa als terrenys *més diversos* (activitat en la Duma i fora de la Duma, premsa, associacions, reunions, etc.), una acció tan oberta, imponent i massiva com poques vegades registra la història.

Al contrari, el segon trienni es distingeix (repetim que aquesta vegada ens limitem al punt de vista purament teòric, "sociològic") per una evolució tan lenta, que quasi equival a l'estancament. Cap canvi més o menys apreciable en el règim polític. Cap o quasi cap acció oberta i àmplia *de les classes* en la majoria dels "camps" en què durant el període precedent es van desenvolupar aqueixes accions.

La semblança d'ambdós períodes rau en què l'evolució de Rússia ha sigut en el curs de l'un i de l'altre, com ho era anteriorment, una evolució capitalista. La contradicció que representa aqueixa evolució econòmica i l'existència de nombroses institucions feudals, medievals, no va desaparèixer, seguia en peu sense atenuar-se, més encara, aguditzada per la injecció parcial de cert contingut burgès a unes o altres institucions.

La diferència entre ambdós períodes rau en què, durant el primer, al prosceni de l'acció històrica figurava el problema de quin seria el resultat dels canvis ràpids i desiguals de què abans parlàvem. El contingut d'aqueixos canvis, en virtut del caràcter capitalista de l'evolució de Rússia, havia de ser, necessàriament, burgès. Però hi ha burgesia i burgesia. La burgesia mitjana i gran, situada en una posició d'un liberalisme més o menys moderat, temia, per la seua pròpia posició de classe, els canvis bruscos i tractava de conservar restes considerables de les velles institucions, tant en el règim agrari com en la "superestructura" política. La petita burgesia rural, entrelaçada amb els camperols que viuen "del treball de les seues mans", havia d'aspirar forçosament a un *altre gènere* de transformacions burgeses, en les que quedés molt menys lloc a les supervivències medievals. Els obrers assalariats, en tant conscients d'allò que passava al seu voltant, no podien sinó d'adoptar una posició definida respecte a aquest xoc de dues tendències distintes, que, emmarcades ambdues en el règim burgès, determinaven formes totalment diferents d'aqueix règim, una rapidesa totalment distinta en el seu desenvolupament i una amplitud diferent de l'esfera de les seues influències progressives.

Així, puix, l'època del trienni passat posà en el primer pla del marxisme, i no per casualitat sinó forçadament, les qüestions que sovint s'anomenen qüestions de tàctica. No hi ha res més erroni que l'opinió que les discussions i divergències en torn d'elles eren polèmiques "d'intel·lectuals", una "lluïta per la influència sobre el proletariat no madur", que expressaven l'"adaptació dels intel·lectuals al proletariat", com pensen els partidaris de tota mena de *Vekhi*. Ben al contrari, precisament perquè aquesta classe havia adquirit maduresa, no va poder veure amb indiferència el xoc de les dues tendències diferents de tot el desenvolupament burgès de Rússia, i els ideòlegs d'aquesta classe no van poder deixar d'exposar les fórmules teòriques corresponents (de manera directa o indirecta, com a reflex directe o invers) a aquestes tendències distintes.

En el segon trienni, *no* estava plantejat a l'ordre del dia el xoc de les tendències distintes del desenvolupament burgès de Rússia, ja que els ultrareaccionaris havien esclafat, posposat, arraconat i amortit durant un cert temps *ambdues* tendències. Els ultrareaccionaris medievals no sols han envaït per complet el prosceni, sinó que han omplert els cors de les més àmplies capes de la societat burgesa dels sentiments propagats pels de *Vekhi*, d'un esperit d'abatiment, de defecció. Per compte del xoc dels dos mètodes de transformació d'allò que és vell, han quedat en la superfície la pèrdua de la fe en tota transformació, l'esperit de "submissió" i "penediment", l'afició vers les doctrines antisocials, la moda del misticisme, etc.

I aquest canvi sorprenentment brusc no obeeix a la casualitat ni és resultat de la sola pressió "exterior". L'època anterior havia agitat tan profundament capes de la població apartades de les qüestions polítiques, alienes a elles durant generacions senceres, durant segles, que es va fer natural i inevitable la "revisió de tots els valors", el nou estudi dels problemes fonamentals, el nou interès per la teoria, pel seu abecé, pel seu estudi des de les primeres lletres. Els milions de sers, despertats de sobte d'un llarg son i col·locats de sobte davant problemes importantíssims, no podien mantenir-se molt de temps a aqueixa altura, no podien avançar sense interrupcions, sense retornar a les qüestions elementals, sense una nova preparació que els ajudés a "digerir" els ensenyaments, sense precedent pel seu valor, i a posar a una massa incomparablement més àmplia en condicions d'avançar de nou, però ja d'una manera molt més segura, mes conscient, amb major confiança i molt més conseqüent.

La dialèctica del desenvolupament històric ha sigut tal, que en el primer període estava a l'ordre del dia la realització de transformacions immediates en tots els aspectes de la vida del

país, i, en el segon, l'estudi de l'experiència adquirida, la seua assimilació per capes més àmplies, la seua penetració, si es pot expressar així, al subsòl, a les files endarrerides de les diferents classes.

Precisament perquè el marxisme no és un dogma mort, no és una doctrina acabada, consumida i immutable, sinó una guia viva per a l'acció, no podia deixar de reflectir en el seu organisme el canvi sorprenentment bruscat de les condicions de la vida social. El reflex d'aqueix canvi ha sigut una profunda disgregació, la dispersió, vacil·lacions de tota mena, en una paraula, una *crisi interna* summament greu del marxisme. La resistència decidida a aqueixa disgregació, la lluita resolta i tenaç en pro *dels fonaments* del marxisme s'ha posat de nou a l'ordre del dia. Capes extraordinàriament àmplies de les classes que no poden prescindir del marxisme en formular les seues tasques, l'havien assimilat en l'època anterior, d'una manera extremadament unilateral, deforme, aprenent de memòria unes o altres "consignes", unes o altres solucions als problemes tàctics però *sense comprendre* els criteris marxistes que permeten valorar aqueixes solucions. La "revisió de tots els valors" en les diverses esferes de la vida social ha conduït a la "revisió" dels fonaments filosòfics més abstractes i generals del marxisme. La influència de la filosofia burgesa en els seus més diversos matisos idealistes es fa sentir entre els marxistes en forma d'epidèmia machista. La repetició de "consignes" apreses de memòria, però no compreses ni meditades, ha conduït a una àmplia difusió de la fraseologia buida, concretada de fet en tendències que no tenen res de marxistes, en tendències petit burgeses com el "otzovisme" obert o tímid, o com el reconeixement de l'"otzovisme" en qualitat de "matís legítim" del marxisme.

D'altra banda, l'esperit dels de *Vekhi*, l'esperit de defecció, que comprenia les més àmplies capes de la burgesia, ha penetrat també en la tendència que tracta d'enquadrar la teoria i la tasca pràctica marxistes en el llit de "la moderació i l'escrupolositat". Del marxisme no en queda ja més que la fraseologia amb què es vesteixen aqueixes consideracions sobre la "jerarquia", l'"hegemonia", etc., impregnades per complet d'esperit liberal.

Aquest article no té com a propòsit analitzar aqueixes consideracions. Basta d'esmentar-les per a il·lustrar la profunditat de la crisi per que travessa el marxisme, de què abans parlàvem, i la seua relació amb tota la situació econòmica i social del període pel qual travessem. No és possible sostraure's als problemes que aquesta crisi planteja. No hi ha res més nociu, més allunyat als principis que tractar d'eludir-los fent ús de frases. No hi ha res més important que la cohesió de *tots* els marxistes conscients de la profunditat de la crisi i de la necessitat de combatre-la per a salvaguardar els fonaments teòrics del marxisme i les seues tesis bàsiques, desfigurades des dels costats més oposats en estendre's la influència burgesa entre els diversos "companys de viatge" del marxisme.

El trienni precedent ha elevat a la participació conscient en la vida social a capes tan àmplies, que són molts els que, per primera vegada, comencen ara a conèixer degudament el marxisme. La premsa burgesa fomenta en aquest sentit molt més que abans els errors i els difon molt més àmpliament. La disgregació en el marxisme és particularment perillosa en aquestes condicions. Per això, la tasca de l'època, en el sentit més directe i exacte de la paraula, és, per als marxistes, comprendre els motius que fan inevitable aqueixa disgregació en els temps que travessem i unir-nos per a combatre-la de manera conseqüent.